

LAUSUNTO

Oikeusministeriölle

Suojaamattoman WLAN-yhteyden käytön rikosoikeudelliset kysymykset

Viitaten oikeusministeriön muistioon 14.10.2009 suojaamattoman WLAN-yhteyden käytön rikosoikeudellisista kysymyksistä ja sitä koskevaan lausuntopyyntöön (14/41/2009) Piraattipuolue esittää pyydettyinä lausuntonaan seuraavaa.

Vaihtoehdot

Muistiossa esitetyistä vaihtoehdoista Piraattipuolue kannattaa vaihtoehtoa 3, eli suojaamattoman WLAN:in luvattoman käytön rangaistavuuden poistamista kokonaan.

Jo pitkään on ollut oletusarvoista, että avoin WLAN-yhteys on tarkoituksella jätetty avoimeksi, jotta muutkin voivat käyttää sitä. Tämä yleiseksi tavaksi muodostunut käsitys on syytä kirjata lakiin. Piraattipuolueen näkemyksen mukaan oikeus olisi voinut tulkita rikoslakia siten, että luvattomasta käytöstä ei olisi rangaistu. Hyvänä vertauksena on muistiossa mainittu sanomalehden lukeminen toisen selän takaa (s. 3). Koska tuomioistuimet ovat tulkinneet lakia siten, että WLAN:in luvaton käyttö on rangaistavaa, on selkeä tarve muuttaa lakia.

WLAN-yhteys on helppo suojata ja monet antavatkin tarkoituksella verkkoyhteytensä myös muiden käytettäväksi. Lainsäädännöllä on syytä tukea tällaista ihmisten oma-aloitteista hyväntekeväisyyttä. QoS- eli *Quality of Service* -asetuksista voi useimmissa WLAN-laitteissa priorisoida liikennettä, eli esimerkiksi rajata vain tietyn osan kaistaa ulkopuolisille käyttäjille. Avoimen WLAN:in omistaja voi myös tällä tavoin suojautua yhteyden liiallista käyttöä vastaan. Avoimeen WLAN:iin yhdistävä voi siten olettaa, ettei hän aiheuta huomattavaa haittaa. Koska monet laitteet yhdistävät automaattisesti lähimpään WLAN-verkkoon, luvattoman käytön rangaistavuus tässä tapauksessa ei vastanne yleistä oikeustajua.

Nykyinen luvattoman käytön rangaistavuus ei täytä muistiossa mainittua kriminalisoinnilta edellytettävää ultima ratio -periaatetta ja hyöty-haitta-punninnassa haitat nousevat hyötyjä suuremmiksi. Koska WLAN-yhteyden suojaaminen on hyvin helppoa, ja luvattomasta käytöstä aiheutuvat ongelmat hyvin vähäisiä, ei rangaistavuutta voida pitää välttämättömänä. WLAN-yhteyden luvattoman käytön merkittävä haitta on se, että nykyistä oikeustilaa ei koeta oikeudenmukaiseksi. Rangaistavuus saattaa myös hidastaa WLAN-yhteyksiin liittyvien palvelujen ja yleisemmin tietoyhteiskunnan kehitystä. Mikäli ihmiset todella noudattaisivat lakia, julkisilla paikoilla tarjotut avoimet WLAN-yhteydet jäisivät hyödyntämättä. Avointen WLAN-yhteyksien mahdollisimman laaja hyödyntäminen tukisi osaltaan hallituksen tietoyhteiskunnan kehitystä ja internet-yhteyksien saatavuutta koskevia tavoitteita.

Mikäli täydellinen rangaistavuuden poistaminen katsotaan mahdottomaksi toteuttaa, Piraattipuolue katsoo kelvolliseksi, että avoimen WLAN-yhteyden normaali luvaton käyttö dekriminalisoidaan, mutta haittaa aiheuttava luvaton käyttö pysyy laittomana (vaihtoehto 2). Tässä vaihtoehdossa on ongelmana se, että muotoilu jäisi epämääräiseksi ja vaatisi tuomioistuimilta tulkintaa.

Muita huomioita

Koska merkittävä osa WLAN-yhteyksistä on avoimia sen vuoksi, ettei niitä ole ymmärretty suojata, huomiota tulee kiinnittää yhteyksien omistajien oikeusturvaan. Viranomaisten on otettava huomioon, että avointa WLAN-yhteyttä laittomiin tarkoituksiin käyttänyt voi olla muukin kuin yhteyden omistaja. Syyttäjälle jää todistustaakka osoittaa, että avointa WLAN-yhteyttä on käyttänyt laittomaan tarkoitukseen nimenomaisesti yhteyden omistaja. Tämän osoittaminen voi olla mahdotonta.

Piraattipuolue kannattaa teknologianeutraalia lainsäädäntöä, eli lainsäädäntöä ei pitäisi sitoa tiettyyn teknologiaan. Tältä osin on syytä kritisoida vaihtoehdossa 3 kaavailtua muotoilua luvattoma käyttöä koskevaan rikoslain säännökseen tehtävästä lisäyksestä. Ilmaisuihin "suojaamattoman internet-lähiverkkoyhteyden käyttämistä" ei ole riittävän teknologianeutraali, eikä kata kaikkia mahdollisia vastaavia tilanteita. Piraattipuolue esittää sanamuodoksi "suojaamaton tietoliikenneyhteys". On esimerkiksi mahdollista tarjota lähiverkkoyhteyksiä, joiden kautta ei pääse Internet-verkkoon. Tällainen voisi olla vaikkapa jonkin viraston tai kirjaston WLAN-yhteys, jonka kautta pääsisi ainoastaan tiettyyn sisäverkkoon (intranet). Tulisi myös harkita, voidaanko WLAN:in luvattoman käytön rangaistavuuden poistaminen toteuttaa ilmaisulla, jossa ei viitattaisi erityisesti tietoliikenneyhteyksiin, vaan yleisemmin haittaa aiheuttamattomaan luvattomaan käyttöön.

Muistiossa puhutaan jatkuvasti "langattomista lähiverkoista", mutta vaihtoehdossa 3 kaavailtu muutos rikoslakiin ei sisällä viittausta nimenomaan langattomaan yhteyteen. Muotoilu kattaisi myös langallisen yhteyden luvattoman käytön. Ei liene kuitenkaan tarvetta kieltää langallisenkaan yhteyden luvattoma käyttöä. Langallisen verkon liitoskohdat ovat yleensä kodin sisällä suojassa ja joissakin tapauksissa, kuten suurissa tapahtumissa tai julkisissa lähiverkoissa liitäntöjen tarjoaminen on yleensä tarkoituksellista. Myöskään sen suurempaa haittaa ei voi tehdä langallisessa kuin langattomassakaan verkossa.

Puheenjohtaja Pasi Palmulehto

Sihteeri Ahto Apajalahti